

CoVaT-CHC Basisversie

Cognitieve Vaardigheidstest volgens het CHC-model

W. Magez

M. Tierens

A. Bos

K. Van Parijs

Pre-instructiefase

CoVaT-CHC Basisversie

Niet-talige modules Gf-Gv-Gs

Facultatieve voorafgaande aanvulling bij de
Instructiehandleiding CoVaT-CHC Basisversie

CENTRUM VOOR
PSYCHODIAGNOSTIEK
@THOMAS MORE

VOORWOORD

Deze aanvulling sluit aan bij de Instructiehandleiding van de CoVaT-CHC Basisversie. Ze is facultatief in de zin dat ze gehanteerd kan worden daar waar de kans bestaat dat een specifieke doelgroep niet fair zou behandeld worden als louter de standaardinstructies zouden toegepast worden. Deze pre-instructie vormt als het ware een voorafgaande leerfase tot het begrijpen van de standaardinstructies en de testopdrachten.

In alle omstandigheden wordt bij de testafname de standaardinstructie toegepast. De testleider oordeelt in functie van de kenmerken van de groep of van het individu of de pre-instructiefase voorafgaand aan de eigenlijke testafname met standaardinstructies wenselijk is en al dan niet toegepast wordt. De CoVaT-CHC Basisversie is in Vlaanderen genormeerd zonder toepassing van de pre-instructies en hanteerde direct de standaardinstructiehandleiding.

W. Magez

Januari 2016

INLEIDING

Taalzwakke kinderen, anderstalige nieuwkomers of kinderen in/uit allochtone culturen die minder vertrouwd zijn met de westerse schoolse aanpak die de groepsmatige toepassing van de CoVaT-CHC Basisversie hanteert, kunnen een 'desoriëntatie' vertonen tegenover de gebruikte standaardinstructies en gevraagde taakopdrachten. Als de proefleider dit verwacht stellen we voor dat de hierna beschreven pre-instructies als eerste fase van de test wordt gehanteerd, per subtest telkens voorafgaand aan de standaardinstructies. Deze procedure heeft als bedoeling de deelnemer vertrouwd te maken met het materiaal en de opgaven. Het is immers steeds de bedoeling dat de deelnemer a) inziet wat er gevraagd wordt, b) inziet hoe hij dient te antwoorden. Deze pre-instructies maken gebruik van de voorbeelditems en oefenitems uit de test. Er worden *geen* andere items gehanteerd.

De basisoptie is dat er gewerkt wordt van aanschouwelijkheid naar schematisch. Tijdens deze pre-instructies ligt het testboekje met de betrokken voorbeeld- en oefenitems telkens voor de deelnemer maar er wordt in deze fase niet in gewerkt. Hoe aanschouwelijk maken? Alle didactische hulpmiddelen en methoden zijn goed als ze maar duidelijk maken wat er gevraagd wordt en hoe er moet geantwoord worden. Er zijn *wel* twee restricties: er worden geen andere items gebruikt dan de voorgestelde voorbeeld- en oefenitems, én zodra de deelnemer begint te werken aan de eigenlijke subtest wordt al het aanschouwelijk materiaal verwijderd, ook bijvoorbeeld het afvegen van het bord.

Hierna volgt per subtest een schets van een mogelijke pre-instructiefase. Deze schets is richtinggevend en biedt ruimte voor didactische aanvullingen door de testleider, afgestemd op de eigenheid van de betrokken deelnemers. De hiervoor vermelde restricties blijven echter steeds gelden. We bieden een kader waarbinnen je kan werken.

De voorgestelde werkwijze pre-instructies gevolgd door de eigenlijke standaardinstructies sluit aan bij de werkwijze gebruikt in de Cognitieve Vaardigheidstest voor Anderstalige nieuwkomers – CoVaar (Magez, 2007). Hierbij werd gebruik gemaakt van een leerfase (pre-instructie) die voorafgaat aan de eigenlijke testtoepassing. Al wordt in deze pre-instructie bij de CoVaT-CHC Basisversie regelmatig gesproken over mondelinge/talige toelichting en klas(groeps)gesprek, is het perfect mogelijk - indien wenselijk - geheel de procedure te doorlopen zonder enig taalgebruik.

PUNTREEKSEN

PRE-INSTRUCTIES

De testleider tekent al de voorbeelden en oefenitems op het bord (zie testboekje). **Let op!** Teken ook de zes basisvierkanten met hun 'punten' bovenaan. **Belangrijk!** Vul bij voorbeelden 1 en 2 de oplossingen *niet* in.

Leg bij voorbeeld 1 uit wat er gevraagd wordt (zie 2 lege vakjes) en hoe de deelnemer kan weten wat daar moet ingevuld worden. Het is mogelijk dit quasi non-verbaal te doen. We verwijzen daarvoor naar de CoVaar-leersessie (Magez, 2007). Zie Voorbeeld CoVaar. Toon, wijs en teken de twee oplossingen bij voorbeeld 1.

Idem bij voorbeeld 2. Laat deelnemers eventueel meezeggen in koor: "één" "twee" / "één" "twee" / "één" "twee" (teken) / "één" (teken).

Maak de oefenvoorbeelden op bord via klas(groeps)gesprek en laat een deelnemer aan bord zelf het voorbeeld invullen. Laat zien dat er verschillende goede oplossingswegen/regels kunnen zijn. Ze leiden echter steeds tot dezelfde oplossing.

STANDAARDINSTRUCTIES

Als de meerderheid van de deelnemers de opdracht begrepen heeft (9 op 10), gaat de testleider over naar de standaardinstructies met de diapresentatie, zoals beschreven in de Instructiehandleiding. Zorg ervoor dat wanneer de deelnemers effectief aan de eigenlijke test beginnen al het aanschouwelijke materiaal verwijderd wordt, inclusief het afvegen van het bord.

De voorbeelditems en oefenvoorbeelden worden dus hierbij herhaald, maar schematischer, en de deelnemer moet nu (leren) antwoorden in het testboekje.

BELANGRIJKE OPMERKING

Als een deelnemer niettegenstaande al deze instructies en na aanvullende individuele uitleg deze opdracht/subtest niet begrijpt dan is de CoVaT-CHC Basisversie niet geschikt voor deze deelnemer, want te moeilijk. Je stopt met de test. Dit kan reeds een eerste inzicht geven in het cognitief functioneren van de deelnemer. Wil je echter een gepaste kijk hebben op de cognitieve vaardigheden bij deze deelnemer dan zal een gemakkelijkere, waarschijnlijk individuele test moeten gehanteerd worden.

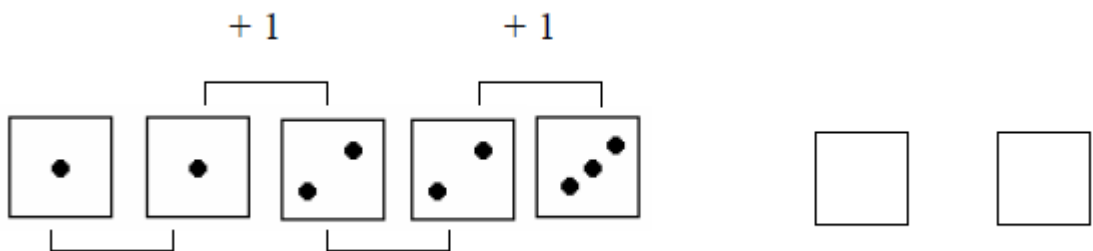
VOORBEELD COVAAR

- Voorbereiding
 - Teken op het bord de zes vierkantjes met hun stippen (= bovenste lijn uit het boekje) en trek daar een lijn onder.
 - Teken nu vijf reeksen van zeven vierkantjes zoals in het boekje, maar zonder puntjes.
- Voorbeelden

Voorbeeld 1

Stap 1:

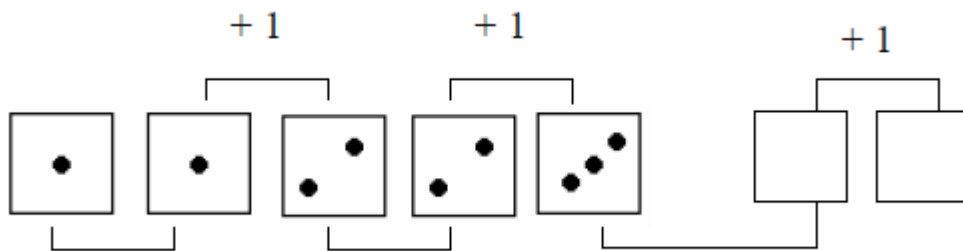
- Neem voorbeeld 1 en toon aan hoe je de puntjes plaatst in de eerste vijf vierkantjes.

- Wacht nu even en wijs op de vijf ingevulde vierkantjes en dan op de twee lege.

Stap 2:

- Teken na de redeneerstappen verder.

Stap 3:

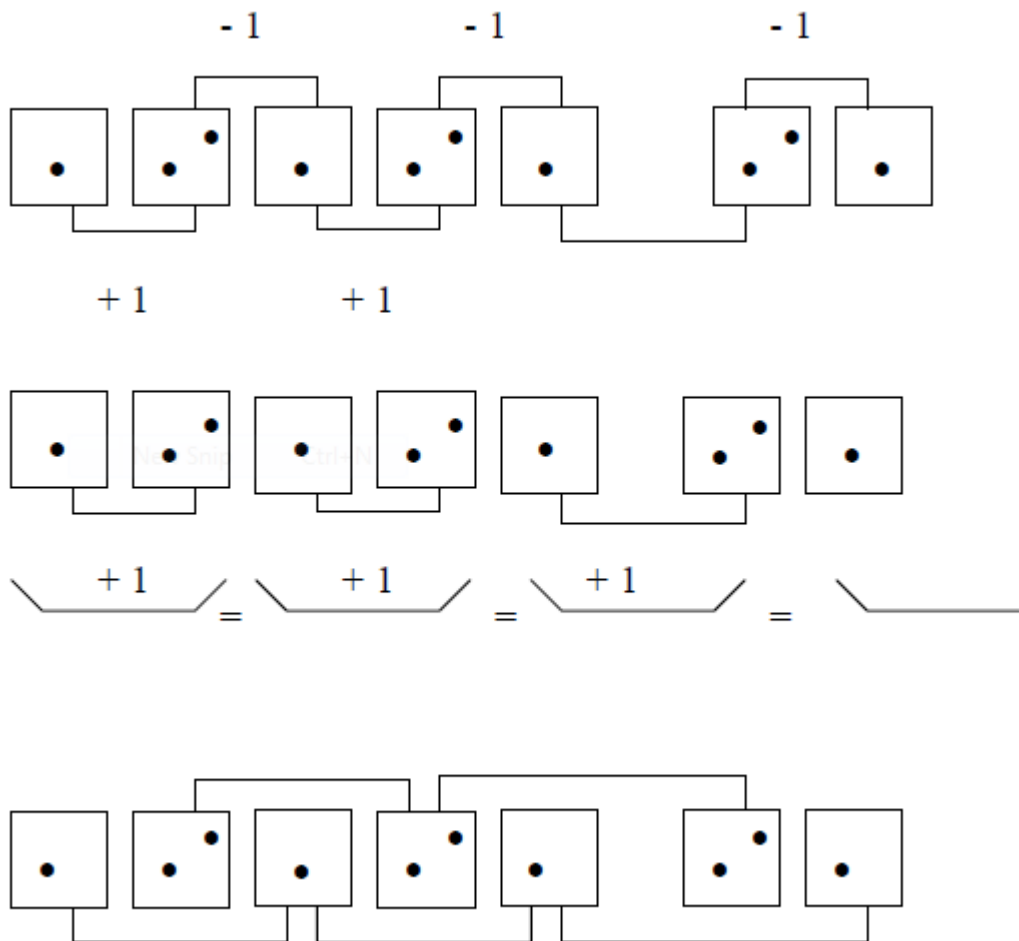
- Wijs nu naar de bovenste rij van zes ingevulde vierkantjes boven de volle lijn:
 - wijs op en negeer (neen).
 - wijs op en negeer (neen).
 - wijs op en knik 'ja'.
- Vul nu de puntjes in, in het eerste lege vierkantje van voorbeeld 1 en wijs dan op het resterende lege vierkantje. Ga nu weer naar de zes ingevulde vierkantjes boven de volle lijn.

- wijs op en negeer (neen).
- wijs op en negeer (neen).
- wijs op en knik 'ja'.

- Vul nu de puntjes in in het overblijvende lege vierkantje van voorbeeld 1.

Voorbeeld 2

Demonstreer op gelijkaardige wijze voorbeeld 2. Opgelet! Er zijn hier drie mogelijke redeneerwijzen. Ze leiden wel tot dezelfde oplossingen. Demonstreer ze op het bord, één na één (telkens via de drie stappen).

Opgelet! Maak bij alle oplossingen duidelijk dat je telkens een ingevuld vierkantje kiest uit de rij boven de lijn.

Ga nu over naar de Oefenvoorbeelden. **Geef geen andere voorbeelden!**

FIGUURREEKSEN

PRE-INSTRUCTIES

Teken op het bord de voorbeeld- en oefenitems. Bespreek telkens de regel en betrek daar zoveel mogelijk de deelnemers bij d.m.v. een klas(groeps)gesprek, oplossing tekenen op het bord,... Maak de opgave zo aanschouwelijk mogelijk.

Voorbeelditem 1

De testleider zet een stapel van 7 bakstenen/boeken/... vooraan in de klas/vóór de deelnemers; hij/zij neemt er telkens één af, daarbij telkens wijzend op de overeenkomstige tekening op het bord. Wanneer er nog 4 bakstenen/boeken/... op de stapel overblijven, kijkt de testleider vragend de klas in en wijst hij naar het overeenkomstige lege vakje op het bord. De testleider probeert via een klasgesprek tot het juiste antwoord te komen, nl. dat er weer één baksteen/boek/... weg moet (er blijven er nu 3 over) en dat er in het lege vierkantje op het bord ook 3 bakstenen/boeken/... moeten getekend worden. Hij herhaalt deze werkwijze om te komen tot respectievelijk 2 en 1 bakste(e)n(en)/boek(en)/....

Voorbeelditem 2

Pak voorbeelditem 2 en de oefenvoorbeelden op analoge wijze aan. Als je daarbij aanschouwelijk materiaal kan maken/hanteren zal dit het opdrachtbegrip van de deelnemers ten goede komen. Bij Oefenvoorbeelden 1 en 2 kan je, als je met een kleine groep werkt, op de tafel/bank/... met de deelnemers stokjes/lucifers/potloden leggen in de vorm van de eerste figuur en zo de regel uitleggen/de deelnemers de regel zelf laten vinden (via klas(groeps)gesprek).

Zorg er steeds voor dat de link gelegd wordt naar de overeenkomstige tekening op het bord en laat de deelnemers op het bord de oplossing tekenen.

STANDAARDINSTRUCTIES

Als de meerderheid van de deelnemers de opdracht begrepen heeft (9 op 10), gaat de testleider over naar de standaardinstructies met de diapresentatie, zoals beschreven in de Instructiehandleiding. Zorg ervoor dat wanneer de deelnemers effectief aan de eigenlijke test beginnen al het aanschouwelijke materiaal verwijderd wordt, inclusief het afvegen van het bord.

De voorbeelditems en oefenvoorbeelden worden hierbij dus herhaald, maar schematischer, en de deelnemer moet nu de antwoorden tekenen in zijn testboekje.

GEDRAAIDE FIGUREN

PRE-INSTRUCTIES

De testleider tekent de voorbeelden en oefenvoorbeelden op het bord. Op voorhand heeft hij/zij de vier basisfiguren (= tekens vooraan de lijn) elk afzonderlijk getekend en uitgesneden op een groot karton/plankje. De testleider demonstreert de twee voorbeelden op het bord door telkens de kartonnen basisfiguren plat op het bord te leggen en te laten zien dat je die tekeningen zoekt die enkel door draaien ('ja' knikken) ontstaan. Omcirkel die figuren. Laat zien dat de foute figuren ('nee' schudden) ontstaan door draaien en omklappen (bij omklappen 'nee' schudden).

Bij de oefenvoorbeelden werkt de testleider op dezelfde wijze maar hij/zij betreft nu zeer expliciet de deelnemers in wat zij denken dat de juiste oplossing is of oplossingen zijn, d.m.v. klas(groeps)gesprek, spelelement,...

STANDAARDINSTRUCTIES

Als de meerderheid van de deelnemers de opdracht begrepen heeft (9 op 10), gaat de testleider over naar de standaardinstructies met de diapresentatie, zoals beschreven in de Instructiehandleiding. Zorg ervoor dat wanneer de deelnemers effectief aan de eigenlijke test beginnen al het aanschouwelijke materiaal verwijderd wordt, inclusief het afvegen van het bord.

De voorbeelditems en oefenvoorbeelden worden hierbij dus herhaald, maar schematischer, en de deelnemer moet nu de antwoorden tekenen in zijn testboekje.

DOZEN PLOOIEN

PRE-INSTRUCTIES

De testleider tekent de drie ontvouwingen op het bord, ofwel samen ofwel één per één. Het zou leerzaam zijn moest de testleider op voorhand drie grote kartonnen dozen gemaakt hebben en wel zó dat ze ontvouwd en weer geplooid kunnen worden. De testleider maakt de 'scharnieren' duidelijk zichtbaar (zwarte lijn...). Zeer illustratief zou zijn moest de testleider grote dozen in hout hebben met scharnieren om de doos effectief te laten dicht- en openklappen (technisch-beroeps onderwijs praktische opdracht?). Op deze dozen zet de testleider op de gepaste plaatsen aan de binnen- én buitenzijde de cijfers en de X (groot zichtbaar).

De testleider vertrekt bij de eerste doos dicht. Klap ze zichtbaar open, laat zien en leg ze naast de tekening op bord. Kijk goed of iedereen 'het' vat. Wijs dan op de cijfers en de X op de bordtekening en laat zien dat die ook staan op de kartonnen/houten figuur. Wijs extra op de X. Plooi nu de kartontekening/houten doos dicht. Wijs op de X en op het cijfer. Wijs naar de ontvouwing op het bord. Noteer op het bord $X=2$. Herhaal deze procedure zo veel als wenselijk is.

Veeg op het bord het voorbeeld weg en ga naar oefenvoorbeeld 1. Teken het op het bord. Werk nu op dezelfde wijze als bij het voorbeeld maar betrek nu expliciet de klas/groep en hun oplossingen erin, d.m.v. groepsgepraak en spelelement.

Veeg op het bord oefenvoorbeeld 1 weg en teken oefenvoorbeeld 2. Werk op analoge wijze verder als bij oefenvoorbeeld 1.

STANDAARDINSTRUCTIES

Als de meerderheid van de deelnemers de opdracht begrepen heeft (9 op 10), gaat de testleider over naar de standaardinstructies met de diaprojectie, zoals beschreven in de Instructiehandleiding. Zorg ervoor dat wanneer de deelnemers effectief aan de eigenlijke test beginnen al het aanschouwelijke materiaal verwijderd wordt, inclusief het afvegen van het bord.

De voorbeelditems en oefenvoorbeelden worden hierbij dus herhaald, maar schematischer, en de deelnemer moet nu de antwoorden tekenen in zijn testboekje.

GEHEIME CODE

In Vlaanderen (België) kunnen kinderen uit het derde leerjaar gewoon lager onderwijs deze opdracht aan. Dit is meestal ook het geval bij 10-jarigen uit het buitengewoon lager onderwijs. De testleider zal dus moeten nagaan of een pre-instructie hier al dan niet nodig is.

PRE-INSTRUCTIES

De testleider tekent *vooraf* op het bord de eerste drie vakjes van de bovenste lijn (sleutel) en daaronder de negen vakjes van de tweede lijn (sleutel), dus met tekens, cijfers en letters. Een beetje daaronder tekent hij/zij de vier eerste vakjes van het voorbeeld maar zonder de letters er in: zie voorbeeld bordschema.

VOORBEELD BORDSCHEMA

1	2	3
X	U	^

∩	=	^	L	O	U	∩	X	-
G	M	R	A	S	F	P	B	T

2	1	3	1

De testleider zegt/toont aan dat het om een geheime code gaat (wijzen op de lege ruimte onder de vier vakjes, dat daar iets moet ingevuld worden) en dat de sleutel om dit te ontcijferen/weten bovenaan staat: wijs op de bovenste twee getekende lijnen.

De testleider toont/legt uit met krijt hoe het werkt:

“Welke letter hoort/moet ingevuld worden/ontbreekt hier?” ... Wijs in de onderste lijn cijfer 2 aan, waar niets onder staat. Voer eventueel een klas(groeps)gesprek. Wijzen, tonen en invullen.

“Welke letter hoort, idem, nu bij het cijfer 1?” Wijs in de onderste lijn cijfer 1 aan, waar niets onder staat. Voer eventueel een klas(groeps)gesprek. Wijzen, tonen en invullen.

“Welke letter hoort, idem, nu bij het cijfer 3?” Wijs in de onderste lijn cijfer 3 aan, waar niets onder staat. Voer eventueel een klas(groeps)gesprek. Wijzen, tonen en invullen.

“Welke letter hoort ook nu bij het cijfer 1?” Wijs zoals bij de vorige voorbeelden naar de lijnen bovenaan. Ga dus niet, horizontaal, naar het al ingevulde cijfer 1 kijken.

STANDAARDINSTRUCTIES

Als de meerderheid van de deelnemers de opdracht begrepen heeft (9 op 10), gaat de testleider over naar de standaardinstructies met de diapresentatie, zoals beschreven in de Instructiehandleiding. Zorg ervoor dat wanneer de deelnemers effectief aan de eigenlijke test beginnen al het aanschouwelijke materiaal verwijderd wordt, inclusief het afvegen van het bord.

De voorbeelditems en oefenvoorbeelden worden hierbij dus herhaald, maar schematischer, en de deelnemer moet nu de antwoorden tekenen in zijn testboekje.

Let op! Blijf bij de testafname opletten dat er steeds lijn per lijn gewerkt wordt en daarin vakje per vakje.

AANVULLENDE AANDACHTSPUNTEN EN FAQ

Als het lang duurt om de uitleg te geven, mogen we de test dan toch opsplitsen? Dat kan maar dan per testboekje Gf (PuntR & FigR) en Gv (GeFig & DoPI). Let wel op dat indien je ook Gs afneemt (GeCo) dit niet in een afzonderlijke sessie gebeurt. Je past die dan na Gv toe in dezelfde sessie. Als je opsplittst, zorg dan dat er niet meer dan vijf dagen liggen tussen de twee afnames. Noteer ook wanneer je een gesplitste afname doet bij een groep. Standaard is de afname na elkaar in één sessie.

Mogen we ook concreet materiaal gebruiken bij de uitleg, bijvoorbeeld voor het draaien van de figuren en dozen plooiën? Ja, dit mag. Deze pre-instructies gaan hierop in. Hou hierbij wel rekening volgende voorwaarden:

- Er worden *geen* andere items gebruikt dan de voorgestelde voorbeeld- en oefenitems. De voorbeeld- en oefenitems mag je *wel* gebruiken om met alle aanschouwelijkheid en met hand en tand de opgave uit te leggen/te demonstreren. Dit hoeft niet alleen talig te zijn; dit mag met concreet materiaal.
- Zodra de deelnemer begint te werken aan de eigenlijke subtestitems wordt het aanschouwelijk materiaal verwijderd, inclusief het afvegen van het bord, om te zorgen dat de testafname volgens de standaardprocedure verloopt.

Wat als een of meerdere deelnemers van de groep de opdracht niet begrijpen maar de anderen wel? Als blijkt dat de groep na al de pre-instructies én standaardinstructies de opdracht niet begrijpt dan is de CoVaT-CHC Basisversie niet geschikt voor hen, want té moeilijk. Bij cognitief zwakke groepen is het in regel zo dat de CoVaT-CHC Basisversie té moeilijk zal blijken bij kinderen die nog geen 10 jaar zijn. Als blijkt dat één enkele deelnemer de opdracht niet begrijpt, dan kan je de groep toch laten starten en even individueel de deelnemer benaderen zonder de andere deelnemers te storen. Noteer de naam van de deelnemer. Indien de deelnemer bij de eerste subtest Puntreeksen na alle hier geschetste instructies en hulp niet 'mee is' dan is de CoVaT-CHC Basisversie voor deze deelnemer niet gepast, want té moeilijk. Op zichzelf geeft dit reeds een aanduiding van de aard en niveau van cognitief functioneren bij deze deelnemer. Wil je een betere kijk krijgen op het niveau van cognitieve vaardigheden van deze deelnemer zal je moeten overgaan tot een – meestal individuelere - toepassing van een aangepaste test.

Wat is de maximale groepsgrootte? Bij toepassing bij jongere en cognitief zwakkere kinderen is de groep best niet groter dan 10.

Vanaf welke leeftijd en tot welke leeftijd kan de test toegepast worden? De test is best bruikbaar vanaf het vierde leerjaar gewoon lager onderwijs, alhoewel bij een subtest als Dozen Plooien het niet altijd zo eenvoudig zal zijn. Bij cognitief zwakkere deelnemers is 10 jaar de drempel, onder de 10 jaar kan de test echt te moeilijk blijken. In Vlaanderen is de Basisversie genormeerd tot en met 13 jaar. In de meer theoretische richtingen bereikt de test zijn plafond. Alles wijst echter op de grote toepasbaarheid in de praktische TSO en BSO richtingen op die leeftijd en ouder.

Hoeveel hulp/verduidelijking mag je geven? Of het probleem van de pedagogische bezorgdheid. Het is een vrij universeel terugkomend gegeven dat leerkrachten intelligentietests voor hun deelnemers te moeilijk vinden, terwijl de normen aantonen dat dit meestal niet het geval is. Enerzijds willen de leerkrachten hun deelnemers 'beschermen' en anderzijds hebben zij een 'pedagogisch probleem'. Bij goede intelligentietests scoort de meerderheid van de deelnemers in het midden van de normschaal en is de distributie van de scores normaal: er zijn evenveel 'zwakken' als 'sterken'. Dit is niet conform aan het pedagogisch onderwijskundig gedachtegoed. Het gemiddelde ligt niet in het 'midden' van de schaal 0-10 en de puntendistributie ligt positief scheef: er zijn minder 'zwakken' (onvoldoenden) dan 'sterken' (voldoenden). In dezelfde lijn toont de veldervaring dat deelnemers bij leerkrachten als testleider hoger scoren omdat deze leerkrachten regelmatig meer informatie geven dan de voorziene standaardinstructies, waarop de normen gebaseerd zijn. Statistisch kan 'normeren op leerkrachten' hier wel corrigerend zijn. Hoe dan ook gelden steeds volgende basisregels: 1) bij het toepassen van de CoVaT-CHC Basisversie hanteer je de instructievoorschriften zoals die geformuleerd zijn in de handleiding. Hiervan afwijken maakt de afname onbetrouwbaar en laat niet toe de normen te hanteren. 2) Het is niet toegelaten de testboekjes en items oneigenlijk te gebruiken als didactisch oefenmateriaal buiten het kader van een CoVaT-CHC toepassing.

REFERENTIES

Magez, W. (2007). *Cognitieve vaardigheidstest voor anderstalige nieuwkomers (CoVaar)*. Brussel: VCLB Service cvba.